

dinsko knjigo in za najljubšo v slovenščino prevedeno mladinsko knjigo. Plakete se podelijo avtorjem in založnikom teh del na slovesnosti ob 2. aprilu, mednarodnem dnevu knjig za otroke. Podelitev poteka v Knjižnici Otona Župančiča, ki je tudi koordinatorica vseh dejavnosti v zvezi s priznanjem.

Priznanje so osnovali Knjižnica Otona Župančiča, Slovenska sekcija IBBY in Zveza bibliotekarskih društev Slovenije z namenom, da bi med mladimi bralci spodbujali branje in zanimanje za mladinsko književnost. Zato naj bi bilo glasovanje povezano z bibliopedagoškimi dejavnostmi oz. z najrazličnejšimi oblikami knjižne vzgoje mladih bralcev.

Akcijo strokovno vodi odbor za priznanje moja najljubša knjiga, ki ga sestavljajo predstavniki iz splošnih in šolskih knjižnic, častni člani pa so predsednik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, predsednik Slovenske sekcije IBBY in predstavnik mladih bralcev.

Glasujejo lahko vsi otroci, ki knjigo sami preberejo, pri čemer smejo glasovati za katero koli delo, ne glede na letnico njegove izdaje, glavna pozornost pa velja leposlovnim knjigam. Knjiga, ki že peto leto dobi največ glasov mladih bralcev, prejme zlato priznanje, nato pa je izločena iz nadaljnjega glasovanja. V tem šolskem letu je glasovanje četrtič potekalo prek spleta: www.naj-knjiga.si.

Med mentorji je žreb izbral naslednjih pet udeleženk nagradnega strokovnega izleta v Celje (12. maja):

- Helena Brulc, Knjižnica Mirana Jarca, Novo mesto
- Sabina Grabljevec, OŠ Božidarja Jakca, Ljubljana
- Boža Peršič, OŠ Milojke Štrukelj, Nova Gorica
- Mojca Sever, Knjižnica Rogaška Slatina
- Olga Tavčar, Didaktično ravnateljstvo Opčine

NAGRADA IZVIRNA SLOVENSKA SLIKANICA 2010

Nagrado izvorna slovenska slikanica podeljuje Gospodarska zbornica Slovenije, ZKGM – Zbornica založništva, knjigotrštva, grafične dejavnosti in radiodifuznih medijev z namenom spodbujanja kreativnosti in produkcije kvalitetnih izvirnih slovenskih slikanic (pogoji: slikanica je bila prvič izdana v koledarskem letu pred podelitvijo nagrade, izdala jo je slovenska založba, ustvarila sta jo slovenski avtor in slovenski ilustrator).

Na razpis za nagrado **izvirna slovenska slikanica 2010**, ki je bila letos podeljena že sedmič, je bilo do razpisnega roka poslanih rekordnih 67 slikanic (na lanski razpis je prispelo 55 slikanic). Strokovna žirija v sestavi mag. Darja Lavrenčič Vrabec (predsednica žirije), mag. Maja Gspan in prof. Zdravko Papič je v ožji izbor za nagrado uvrstila pet slikanic.

Po mnenju žirije nominirane slikanice prinašajo različne ubesedene in upodobljene svetove ter svojevrstne avtorske stile, pri čemer je bila strokovna žirija pozorna zlasti na likovne in besedilne slikaniške presežke ter na izrazito inovativne pristope v izvorno slovenski slikaniški beri lanskega leta.

Dobitnik nagrade izvorna slovenska slikanica 2010 je Matjaž Schmidt za slikanico *Slovenske pravljice (in še ena nemška) v stripu*.

Utemeljitive nominiranih slikanic, ki jih je pripravila strokovna žirija, navajamo po abecednem vrstnem redu priimkov pisateljev:

Barbara Hanuš: O Jakobu in mucu Mici. Rojstni dan. Ilustrirala Ana Zavadlav. Prevod v italijanščino Sergio Sozi, v madžarščino Magda Berden, v nemščino Andrea Švab, v hrvaščino Iva Kosmos, v makedonščino Darko Spasov, v romšči-

no Romeo Horvat. Dob pri Domžalah: Miš, 2009.

Slikanica je pravi novum na slovenskem založniškem področju, gre za pogumni in v slovenskem prostoru nujno potrební projekt, ki so ga udejanili s skupnim sodelovanjem avtorica Barbara Hanuš, ilustratorica Ana Zavadlav in založba Miš. Barbara Hanuš, inovativna pedagoginja, profesorica slovenskega jezika in šolska knjižničarka z dolgoletnimi izkušnjami, je v vsakdanji pedagoški praksi, podobno kot tudi njene številne učiteljske kolegice, zaznala potrebo po tovrstni kombinaciji slovenskega besedila in omenjenih prevodov pri delu z otroki, ki jim slovenščina ni materni jezik. Takšnih otrok je iz leta v leto več. Gre za prvo besedilo od treh napovedanih, s skupnim naslovom *O Jakobu in mucí Mici*. Slikanica *Rojstni dan* je izšla v dveh različicah; v prvi je omenjeno besedilo prevedeno v jezike tujih manjšin v Sloveniji (v italijanskega in madžarskega) ter v nemškega za otroke slovenske manjšine v Avstriji. V drugi različici sta zastopana prevoda v jezike priseljencev (v hrvaškega in makedonskega) ter v romski jezik. Projekt spodbuja medkulturno sodelovanje in razumevanje. V duhu medkulturnega sodelovanja in razumevanja je idealen cilj te slikanice tudi ta, da je komunikacija dvosmerna, saj so prevodna besedila lahko zanimiva tudi za slovenskega otroka.

Besedilo je preprosto in razumljivo, izhaja iz otrokovega doživljajskega sveta in govori o medsebojnem prijateljstvu, razumevanju, spoštovanju in sodelovanju, s sporočilom, da je prav za vse v širši družini, pa tudi v soseščini dovolj prostora na praznovanju Jakobovega rojstnega dne. Prav za vse je tudi dovolj slastne torte, celo muca Mica se lahko z njo posladka.

Slikanica je namenjena bralcem začetnikom, otrokom, ki vstopajo v svet branja, služi lahko tudi za družinsko branje.

Gre za lepo ilustrirano slikanico z dinamičnimi ilustracijami, ki jih odlikuje virtuoza risba; pohvaliti velja upodobitve človeških obrazov, ki niso tipizirani, ampak je na njih lepo razvidna njihova mimika. Ilustracije Ane Zavadlav zmorejó ujeti in dodatno podkrepi ti toplo družinsko vzdušje in skoraj idilične medsosedske odnose, skratka prijazno podpirajo pozitivno atmosfero medsebojnega prijateljstva, spoštovanja in razumevanja, ki močno veje iz slikanice, v kateri ni ničesar preveč. Zmorejó narativnost, sprva je udeležencev manj, nato njihovo število skozi pripoved narašča, najprej je prisotna le širša Jakobova družina, nato tudi sosedova družina z vsemi petimi otroki vred.

Tudi oblikovanje je lepo umeščeno in olajša branje, prav tako tudi barvna podloga, ki je očem začetnih bralcev prijazna in kot nalašč tudi za otroke s posebnimi potrebami, dislektike.

Neli Kodrič Filipić: *Punčka in velikan*. Ilustr. Tomislav Torjanac. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009 (Zbirka Velike slikanice).

Je izrazit slikaniški presežek na področju lanskoletne bere slikanic na slovenskem knjižnem trgu. Gre za mogočno slikanico, ki je kot bralci nikakor ne moremo pozabiti, saj nas osupne s svojo likovno podobo in tudi s svojo izpovedno močjo. Kot takšna je bila že takoj opažena v hrvaški strokovni javnosti, saj je prejela kar dve nagradi, na hrvaškem natečaju nagrado za najboljšo grafično podobo naslovnice v letih 2008 in 2009 ter nagrado kiklop za slikanico na puljskem knjižnem sejmu. Gre za izrazito naslovniško odprto slikanico, polno simbolov, ki jih lahko interpretira tudi psihoterapevtska stroka, s problematsko tematiko, ki tako po slikovni kot tudi po besedilni plati nagovarja predvsem odraslega bralca. Brez dvoma jo lahko uvrstimo v krog posebnih, umetniško

zasnovanih, tako imenovanih »art slikanic«.

Motiv, ki ga z besedami, kjer ni nobena odveč, ubeseduje pisateljica, je večer: gre za problem nasilja, ki se vleče iz roda v rod (velikan in njegova punčka), iz generacije v generacijo in traja toliko časa, dokler ga ne zmore nekdo v verigi rodu prekiniti in se osvoboditi (bivša punčka, sedaj odrasla ženska in njen sinko). Simbolika v slikanici (velikan, otrok, drevo) vzbuja primerjave z pravljico novoromantika Oscarja Wilda *Sebični velikan*, ki pa premore še druge, širše pomene, in močan estetski literarni naboj, medtem ko je tu bolj v ospredju etično vprašanje.

Ta tip intenzivnih, polnih, ilustracij, ki jih je ustvaril na Hrvaškem in tudi v tujini priznani hrvaški ilustrator Tomislav Torjanac, odlikuje likovna čvrstost, lepa slikarska struktura, velike poteze čopiča, pri čemer se ne izgublja v detajlih. Ilustrator odlično zmore z barvami ustvarjati čustveno atmosfero (hladni toni, npr. modra barva, simbolizirajo hlad, vroči toni, npr. rdeča barva, upodabljajo jezo in bes, pripoved teče vse do svetlejših tonov, npr. zelene barve, ki prinaša odrešitev, in rumene barve, ki prinaša olajšanje) in dramaturgijo. Že samo ilustracije pripovedujejo, celo še dodatno podkrepijo čustveno nabito zgodbo o bolečini, ki jo otroku prizadeva odrasli, simbolično velikan. Na obrazih človeških likov so mojstrsko upodobljeni izrazi čustvenih stanj, prav tako so mogočno upodobljene roke velikanov, ki sicer lahko božajo, zmorejo pa s tepežem in udarci tudi prizadevati bolečino in trpljenje. Opazni so vsebinsko enostavni likovni prelomi.

Besedilo učinkuje kot rokopis, od ilustracij je ločeno z okvirjem. Rokopisno je obdelan sleherni detajl v slikanici (CIP, kolofon). Simbolno povedano, gre za véliko slikanico, tako po likovni kot tudi po sporočilni plati, kjer je še bolj

kot literarna komponenta izpostavljeno etično vprašanje.

Miklavž Komelj: *Kako sta se gospod in gospa pomirila*. Ilustriral Zvonko Čoh. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009 (Knjižnica Čebelica).

Gre za knjigo, kjer sta svoje ustvarjalne moči združila mojster peresa Miklavž Komelj, in mojster čopiča Zvonko Čoh in tako je nastala vélika slikanica malega formata. Besedilo je navidez preprosto in enostavno, tudi duhovito, vendar zelo sporočilno in z močno prisotno (izstopajočo) humano noto. Slikanica je dovršeno oblikovana; taka je že naslovnica, in tudi slikanica v celoti. Pohvaliti velja skladnost ilustracije, besedila in oblikovanja. Tudi tipografija je brezhibna. Opazno je počasno naraščanje besedila in ilustracij, prisotnost golobov pa vzbuja vtis njihovega frfotanja skozi slikanico. Ilustracije odlikujejo slikarski detajli, stilizacija karakterjev (mimika obrazov), tako npr. na Markovem trgu (edina celostranska ilustracija v tej slikanici) prav vsak portretiranec v množici ljudi in frfotajočih golobov, bodisi da je umetnik, turist ali kaj drugega, pove o sebi prav vse. Prav ta mogočna ilustracija vzbuja aluzije na slovitega italijanskega slikarja Antonia Canaletta, mojstra beneških vedut.

Gre za izredno narativno pripovedovanje z ilustracijo, kot npr. v stripu, vse pa se začne z golobi, ki nekega dne vznemirijo sicer mirno življenje gospoda in gospe v blokovskem stanovanju z balkonom, nakar pa se dogodki začnejo odvijati z vrtoglavo naglico vse do razpleta. Sledi njuno neusmiljeno preganjanje te »nesnage golobje«, teh »letečih podgan«, kot sama slabšalno poimenujeta nič hudega sluteče živali, ki doseže višek z njunim nenehnim stražarjenjem na balkonu, da si kakšen golob vendarle ne bi drznil priti na njun balkon (malce asociacij na film A. Hitchcocka *Ptiči*), pri čemer to početje najbolj škoduje prav njima, ki

sta na tem, da ju bo to ugonobilo, če bo sta nadaljevala v tej smeri. Še pravi čas prevlada zdravi razum, saj dojameta, da potrebujeta vsaj en dan počitka. Ironija ali ne, iskat ga gresta v Benetke, kjer je količina golobov velikanska. Tam pa se zgodi tektonski premik v razmišljanju obeh junakov. Prav v Benetkah sprva čisto potihno in nevede vzljubita svoje pernate »sovražnike« in ko se vrneta domov, nista več njihova zagrizena sovražnika, temveč prijatelja in skorajda še krušna starša komaj izvaljenim golobjim mladičem.

Lilijana Praprotnik – Zupančič (Lila Prap): Dinozavri?! Ilustrirala Lila Prap. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2009 (Zbirka Žlabudron).

Slikanica *Dinozavri* predstavlja v ustvarjalnem opusu doma in v tujini zelo uveljavljene in cenjene Lile Prap korak naprej na njeni umetniški poti. Gre za inovativno klasično slikanico, v kateri sta prepleteni dve zgodbi, didaktično poučna in kot novum tudi »komentatorska zgodba«. Svojo prepoznavno avtorsko pisavo in svoj *lilaprapovski* svet, ki ga že dobro poznamo iz njenega obsežnega slikaniškega opusa, je tokrat tematsko osredinila za razliko od *Malih živali* na velikanske živali, kar ne preseneča, saj so prav živali njena priljubljena tema ubeseditve in upodabljanja. Dinozavri pa so kot nalašč primerni za avtoričin inovativni eksperiment, saj so izumrli velikani še kako zanimivi tudi današnjim otrokom. Lila Prap je na otrokom razumljiv, pa vendar na strokovno neoporečen način (strokovni pregled dr. Irena Debeljak) predstavila veliko dejstev iz življenja teh strašnih plazilcev, ki še vedno vzbujajo osuplost tudi pri sodobnih otrocih. Prav tu je prirejeno poljudnoznanstveno besedilo nadgradila še z malce drugačnim avtorskim pristopom, to je s pojavom kokoši, petelina in piščančkov, velike pernate družine, ki dajejo slikani-

ci zakajasto in tudi humorno noto. Zlasti nadvse radovedni piščančki se s svojim otroškim čudenjem in dojetjem močno približajo otroškemu naslovniku. Vsi se pojavljajo v slikanici kot nekakšni komentatorji, no, oče petelin se ne sprašuje toliko kot mama kokoš in njuni otroci, ima pa vedno zadnjo besedo in sam pri sebi verjame, da je pravi vseved, v kar pa lahko že hitro podvomimo, ko preberemo strokovna dejstva. V tej svoji drži je prav humoren. Ti živalski komentatorji, ki trdijo, da so bili dinozavri tudi njihovi predniki, se pojavljajo že od naslovnice dalje in potem skozi celotno knjigo, kot otroci imajo na zalogi vedno veliko zakajev, njihov vsevedni oče pa pogosto pribije kak svoj zelo originalen zato.

Duhovita je že njihova igra telefončkov, ki zelo nazorno pokaže, kako se novica izrodi, ko kroži med mnogimi poslušalci in govorcji, in je nekakšen humoren uvod v svet dinozavrov. Seveda imajo v tej slikanici tudi zadnjo besedo in s tem je njihova naloga radovednih spraševalcev in komentatorjev v glavnem opravljena, sledi le še čisto na koncu poučno zasnovana preglednica dinozavrov, ki so obravnavani v slikanici, pa še tu si ne morejo kaj, da ne bi še malce pokomentirali.

Pohvaliti velja oblikovanje slikanice kot celote, ki potrjuje, da je Lila Prap resnično celostna avtorica; ustvarila je besedilo in ilustracije in oboje tudi skrbno oblikovala. Gre za pravo sožitje oblikovanja in ilustriranja, ki je stilsko čisto in barvno domišljeno, kot tako pa predstavlja popolno vizualno komunikacijo.

Matjaž Schmidt: Slovenske pravljice (in ena nemška) v stripu. Ilustriral Matjaž Schmidt. Ljubljana, Mladinska knjiga, 2009 (Zbirka Velike slikanice).

Slovenski mojster otroške (?) knjižne ilustracije Matjaž Schmidt je z omenjeno slikanico segel v slovensko ljudsko

izročilo in z eno pravljico tudi v svetovno zakladnico pravljič, pri čemer je slikanica v celoti njegovo avtorsko delo. Sam je izbral 17 temeljnih slovenskih ljudskih pravljič iz različnih slovenskih pokrajin in za ščepec dodal še eno nemško, tisto o znamenitem možicu *Špicparkeljcu* bratov Grimm. Vse pravljice je korektno priredil in na koncu knjige tudi natančno navedel pravljjične vire, pri čemer njegove priredbe niso v ničemer škodile pravljjičnim vsebinam. In to še ni vse, izrazita novost na slovenskem literarnem in likovnem prizorišču, ki jo velja izpostaviti in pohvaliti, je ta, da je vse pravljice oblikoval v obliki stripa, z namenom, da bi sodobnemu mlademu bralcu približal in olajšal vstop v zanj časovno izjemno odmaknjeno ljudsko izročilo in kulturno dediščino. Branje le te, zlasti pa v tradicionalnih, malo ilustriranih knjižnih izdajah, današnjemu mlademu bralcu ne predstavlja več bralnega izziva. Schmidtove priredbe omenjenih pravljič so sicer že pred manj kot 10 leti izhajale v reviji *Ciciban*, in sicer v letnikih 2001/2002 in 2002/2003, tokrat pa jih najdemo na enem mestu, v zaokroženi izdaji, v zbirki Velike slikanice, kjer zasijejo v vsej svoji veličini. Avtorjev namen, da bi jih priredil ter po svoje povedal sodobnemu samostojnemu, lahko tudi začetnemu bralcu, se je z izbiro stripa kot načina in tehnike pripovedovanja več kot imenitno posrečil. Strip je namreč zvrst, ki je mladim bralcem pisana na kožo, saj ponuja izrazito duhovit, svoboden in osebno interpretativen pogled na znane pravljjične vsebine, duhovito poiigravanje, z njimi pa možnost, da jih mladi prepoznajo v novi preobleki. Posodobljene so tako jezikovno (vnos pogovornega jezika, mestoma tudi kakšnega dialektizma, slenga), pa tudi vsebinsko, saj so zaradi številnih aktualizacij, ki jih omogoča izrazito sodoben in svoboden odnos do klasičnega in tradicionalnega slovstva,

po svoje drzne, zagotovo pa vseskozi sveže, osvobodene okorelega/togega spoštovanja slovstvene tradicije, kar bo mladim, tudi oklevajočim bralcem, na poti v svet branja zagotovo všeč.

Matjaž Schmidt je s *Slovenskimi pravljicami* (in še eno nemško) v stripu izkazal odlično in dovršeno delo, ki s svojimi prepoznavnimi pastelnimi toni učinkuje bralcu prijazno, varno in domače. Poleg vseh naštetih vrlin to izjemno slikanico odlikuje tudi filigranska risba in tako poleg avtorjevega prepoznavnega ilustratorskega stila in tehnike slikanico krasi tudi dovršeno grafično oblikovanje celote; od naslovnice pa vse do zadnje strani (celo CIP, kolofon, kodo), pri čemer je Schmidt uporabil zelo osebni način, to je način rokopisa.

Nagrada je bila podeljena 7. aprila 2010 na prireditvi, ki jo je v mariborski Svečani dvorani Rotovž pripravila Mariborska knjižnica v sodelovanju z Gospodarsko zbornico Slovenije. Kot je za podelitev te nagrade že tradicionalno, je bila prireditev povezana tudi s praznovanjem 2. aprila, mednarodnega dneva knjig za otroke. Udeleženci so lahko uživali v pripovedovanju zgodbe iz slikanice *Čevljarček* pravljjičarke Zdenke Gajser in Igorja Černeta, glasbi Brine Vogelnic in Luke Ropreta in v pogovoru z ilustratorko Kiki Omerzel in pisateljico Majo Brodschneider Kotnik, ki ga je vodila Maja Logar. Ilustracije Kiki Omerzel so bile razstavljene v otroških oddelkih različnih enot Mariborske knjižnice. Vrhunec prijetnega večera je bila seveda slavnostna podelitev nagrade.

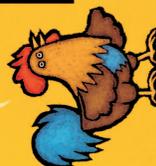
Ilustracija Matjaža Schmidta iz nagrajene slikanice je bila objavljena v reviji *Otrok in knjiga* št. 76.

NEKATERI DINOZAVRI SO IMELI KLJUN!

Zakaj pa je imel tale praštric tak žuden ovratnik? Da ga ni zeblo v vrat?

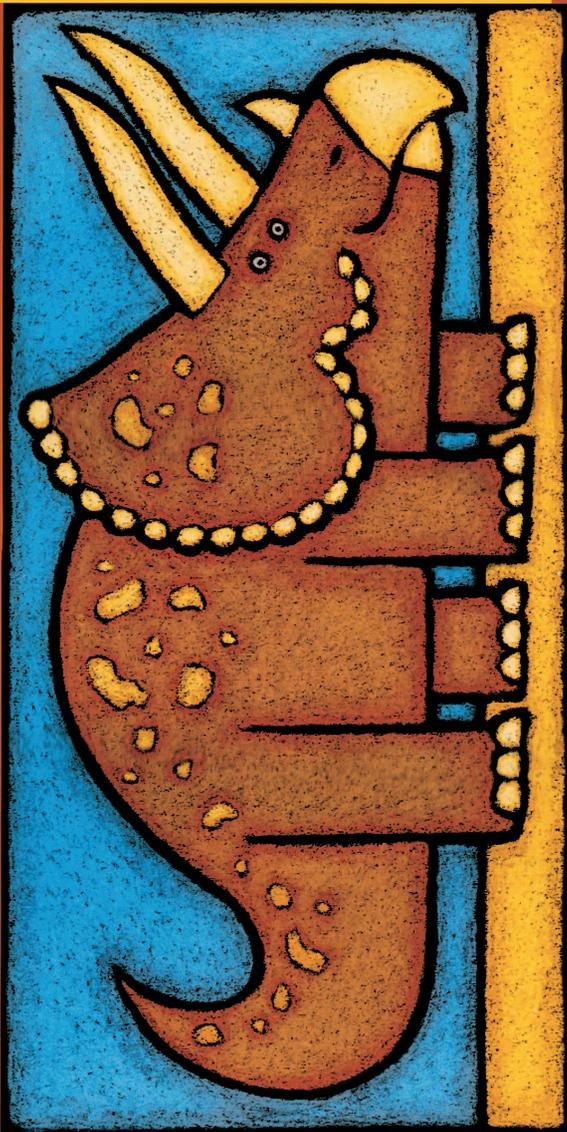

Če jaz kaj vem, ga je imel samo zato, ker je bilo to takrat v modi!

★ Dinosaurji so imeli veliko vrst, saj so se razvijali skozi mezzansko dolgo obdobje. Neki so ostanele dinosaurji, ki so imeli celjusti in zobe kot kuščarji ali krokodili, pa tudi takšne, ki so imeli sprednji del celjusti preoblikovan v kljun. Nekateri kljunati dinosaurji so bili brez zob, nekateri pa so imeli celo po tisoč zob v zadnjem delu celjusti, za kljunom. Papagajem podobni kljun, s katerim so smukali rastline, je imela družina rogovitih dinosaurjev. Ti dinosaurji so imeli različno število rogov, največ pet.

Pamenda tudi taki "nosorogi" niso valili jajc, tako kot kokoši!

TRICERATOPS, kar pomeni **OBRAZ S TREMI ROGOVI**, je bil dolg kot dva avtomobila in težak kot pet nosorogov. Hodil je po vseh štirih

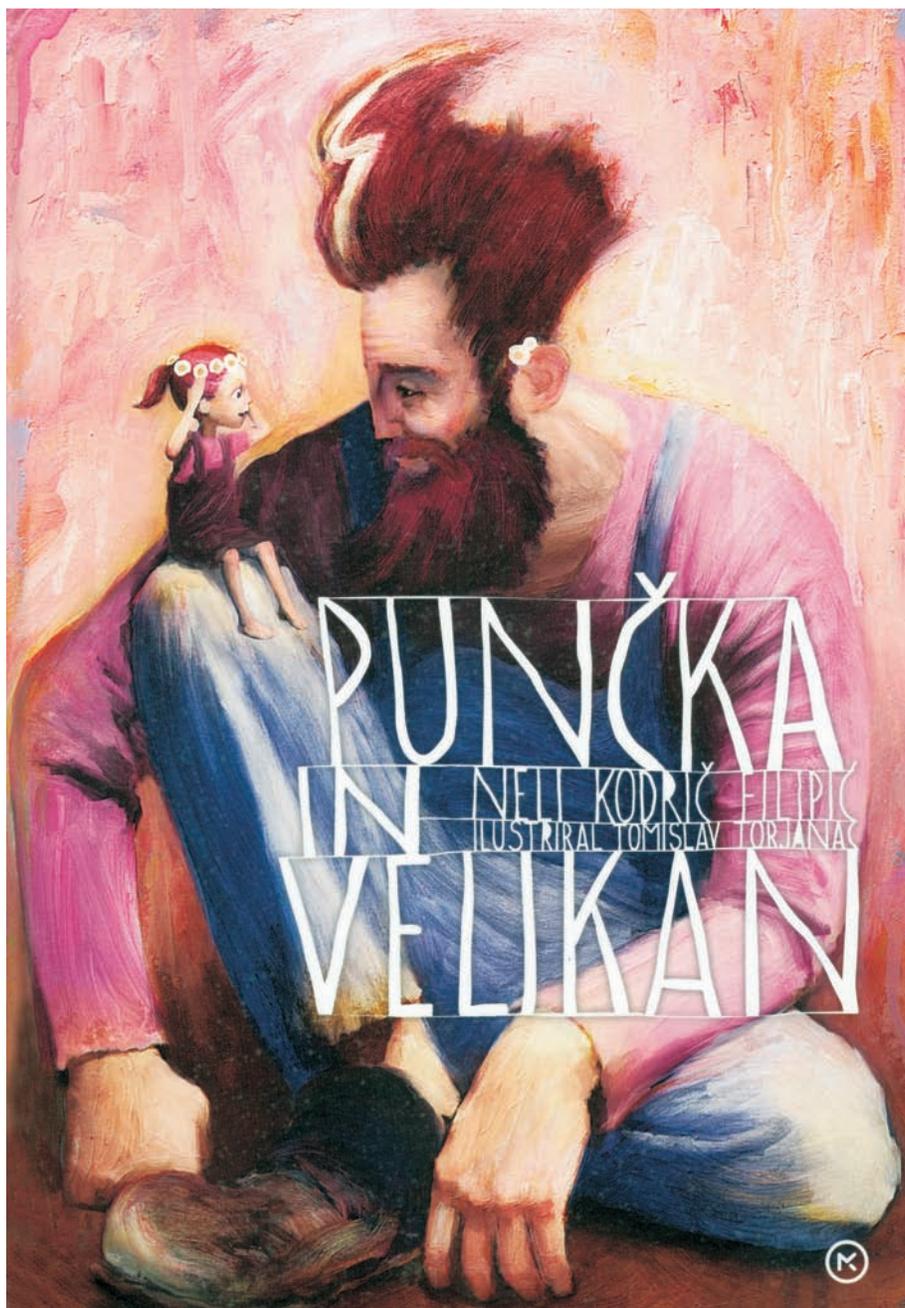

In zakaj je imel tri rogove? Se ni mogel odločiti, komu bi bil raje podoben: kravi ali nosorogu?

podobno kot nosorog. Njegova glava je bila večja od odraslega človeka. Bil je rastlinojedeč. In koščeni ovratnik, ki je bil del njegove lobanje, ga je varoval pred ugrizi napadalcev. Imel je en krajši rog in dva daljša, večja od sedemletnega otroka. Z rogovi je preganjal napadalce ali se bojeval z drugimi samci za samice.

Ilustracija Zvonka Čoha iz slikanice Miklavža Komelja
Kako sta se gospod in gospa pomirila (Mladinska knjiga, 2009)

Ilustracija Tomislava Torjanca, naslovnica slikanice Neli Kodrič Filipič
Punčka in velikan (Mladinska knjiga, 2009)

Ilustracija Ane Zavadlav iz slikanice Barbare Hanuš *Rojstni dan, Ročendan, Rodenden, Ulipnaskro dij* (Miš, 2009)